

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie op B.S. Childs

7. 'n Beoordeling van die reaksie op B.S. Childs

7.1 Inleidend

In die gedeelte wat volg, word 'n poging aangewend om die kritiek teen Childs in perspektief te stel. Dit sal my eie perspektief wees en ek verwys ook na ander referente wat my standpunt ondersteun. Alhoewel dit waar is dat die bydrae van Childs monumentaal is, is dit ook waar dat daar heelwat swak plekke in die mondering van Childs is. In vele opsigte het die benadering van Childs egter nuwe moontlikhede vir die teologiese wetenskap geopen. In ander gevalle het hy perspektiewe gestimuleer wat tot nuwe horisonne kan lei.

Myns insiens is van die kritiek op Childs se benadering geregverdig. Uit die aard van die saak het elke metode sy achilleshiel. Dit is egter ook so dat baie van die kritici nie 'n bydrae lewer om die werk van Childs in perspektief te sien nie. Hierdie kritiek bewys nie die Ou-Testamentiese wetenskap 'n guns nie. Die probleem is dat teoloë dikwels so vasgevang word deur hul eie tradisie en metodologie dat dit hulle strem in die ontginning van nuwe moontlikhede. Hulle verknogtheid aan 'n spesifieke metode verhinder hulle om kreatief ook na ander metodes te kyk. Die feit word dikwels geïllustreer deur kritiek wat teen Childs geopper word. 'n Goeie voorbeeld hiervan is die kritiek wat Childs verduur vir sy houding teenoor die histories-kritiese metode.

7.2 Childs en die histories-kritiese metode

Die kritici van Childs het dit in die eerste plek oor die wyse waarop hy die konsep kanon hanteer. Oor die plek wat die historiese kritiek in sy benadering inneem,

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

verduur hy net soveel kritiek. Aan die eenkant word Childs daarvan beskuldig dat hy die resultate van die histories-kritiese metode ontken, aan die anderkant word hy geprys vir sy gebruik van dié metode (Smend 1980:49). Die aanvanklike houding van Childs, veral in sy beginjare, maak so 'n aanname verstaanbaar. Gedurende hierdie fase van Childs se benadering reageer hy skerp teenoor die historiese kritiek¹. Juis in sy kritiek wat hy uitspreek, wil hy sy eie kanoniese benadering legitimeer. Om egter te sê dat Childs a-histories werk, is nie korrek nie. Dit is nie 'n getroue weergawe van sy benadering nie.

Vir Childs (1984b:48) vervul die histories-kritiese metode 'n belangrike taak in sy eie eksegetiese benadering. Oor die rol en die plek wat die histories-kritiese metode in die lees van 'n teks speel, het hy egter sy eie standpunt. Von Rad gebruik die historiese kritiek om by 'n teologiese lees van die finale vorm van die teks uit te kom. Hy poog om die spanning wat in *Biblical theology in crisis* (1970a) ontstaan het tussen die oorspronklike konteks en die kanoniese konteks te oorbrug. Dit doen von Rad deur die voorgeskiedenis van die teks aan die orde te stel ten einde by die betekenis van die finale vorm van die teks uit te kom. Van die begin tot die einde van sy eksegetiese bestudeer Childs (1974a:61-87) die kanoniese vorm van die teks met onder andere sy historiese en literêre vorming in die oog. Reeds voor die publikasie van die Eksoduskommentaar (1974) merk Vawter (1971:569) die volgende op: "Childs is not at all out to abandon the historic-critical method, he only wants it to be extended to all Scripture through the dialectical process of interpretation made possible by the concept of a canon".

Childs gebruik juis die voorgeskiedenis van die teks om die kanoniese teks beter te verstaan. Ten diepste het die benadering van Childs sy wortels in die vormkritiek

¹ Ten opsigte van sy hantering van die historiese kritiek het daar vanaf 1974 'n wending in die perspektief van Childs gekom. In sy Eksoduskommentaar gee hy meer erkenning aan dié metode as vroeër.

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

asook in die tradisiekritiek, veral geskoei op die lees van von Rad. Die vormkritiese beweging het van die begin af klem gelê op die verhouding tussen die teks en die gemeenskap. Die kanoniese benadering volg dit hierin na. Eksponente van die kanoniese benadering is dit eens dat die geskrifte van die Hebreeuse en Christelike geloof integraal in verband staan met geloofsgemeenskappe. Die term wat deur die vormkritiek gebruik word om hierdie verhouding aan te dui, is *sitz im leben*. Gunkel het reeds klem gelê op die rol wat deur geloofsgemeenskappe gespeel is (Reid 1985:2).

Childs (1970a:106) het dit van die begin af duidelik gestel dat die gebruik van die kanon nie die eksegeet beperk tot die gebruik van een enkele metode nie. Vir hom is daar die moontlikheid van die gebruik van 'n breë spektrum van metodes (Childs 1985:15). Dit is 'n baie belangrike stelling wat deur Childs gemaak word wat beslis meer aandag moet geniet.

Die argumente van Barr en Barton is dus nie geldig as hulle beweer dat Childs die teks lees op 'n vlak wat die vorige historiese konteks ignoreer nie. Hierdie swak plek in sy benadering sou hom dan die prooi van fundamentaliste² maak. Dit is 'n feit dat die kanoniese benadering oop is vir misverstand. In dié opsig kan dit dan die benaderings van fundamentaliste soos 'n handskoen pas. Childs se klem op die finale vorm van die teks word deur fundamentaliste as 'n alibi gebruik om nie aandag aan die sosio-historiese aspekte van die teks te gee nie. Uit die skerp onderskeid wat deur Childs (1979c:95) gemaak word tussen die literêre en tekstuele fases van die kanon word verkeerdelik die afleiding gemaak dat daar nie aan die literêre prosesse van die teks aandag gegee hoef te word nie. Wanneer Childs (1979c:78)

² In hierdie verband word daar deur Brueggemann opgemerk: "...as Barth has been used by pre-critical people who have not sensed the danger of his evangelical faith, so Childs's program may be misunderstood by pre-critical interpretation" (Brueggemann 1981:112).

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

die volgende uitspraak maak: "Israel defined itself in terms of a book" word daar deur konserwatiewe teoloë aanvaar dat hier 'n verwysing is na 'n spesifieke teks as *sola scripture*. Veral konserwatiewe teoloë verstaan die *sola scripture* beginsel as 'n verwysing na 'n spesifieke teks. Sekere uitsprake wat Childs maak, kan die indruk skep dat die kanoniese en die histories-kritiese metodes reg teenoor mekaar staan (Deist 1992:37-47).

Die feit dat Childs positief deur fundamentaliste geëvalueer word, beteken nie dat hy homself skuldig maak aan fundamentalisme nie. Sheppard (1983:3) maak byvoorbeeld die stelling dat Barr nie self agter die deur van fundamentalisme moet staan en dan vir Childs daar soek nie. Fundamentaliste sal net so verbaas wees as Childs self om te sien dat Barr hulle oor een kam skeer. Dit sou 'n ooreenvoudiging wees van die benadering van Childs om hom van fundamentalisme te beskuldig. In dié verband word die volgende deur Carroll (1980c:287) opgemerk in sy resensie van Childs (1979c) se *Introduction to the Old Testament as scripture*: "So neither radical nor fundamentalist will get any joy from this book unless they are prepared to rethink their positions and engage with the Bible seriously and dialectically". Dit kan nie genoeg beklemtoon word dat die kanoniese benadering nie 'n a-historiese of 'n onwetenskaplike benadering van die lees van die Bybel voorstel nie.

Rendtorff (1994:4) maak die stelling dat navolgers van die kanoniese benadering, Childs inkluis, almal goed onderrig is in die histories-kritiese metode en dat hulle nie die breë raamwerk van hierdie metode verlaat nie. Dit is juis die teologiese element in die benadering van Childs wat sy benadering 'n dieptedimensie gee en hom daarvan weerhou om 'n slagoffer van biblisisme te word. Dit is interessant dat Childs ook die ander kant van die fundamentalistiese pool van die spektrum teleurstel. Die liberale teologie is eweneens skepties oor die gesagvolle rol wat die Ou en die Nuwe

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

Testament as getuies van God speel. In ooreenstemming met Barth beklemtoon Childs juis hierdie aspek in sy werk.

In antwoord op die metodologie wat Gottwald (1979) voorstel, het Childs (1984b:24-26) juis nie die geldigheid of die gebruik van sy sosiologiese benadering bevraagteken nie. Hy lewer slegs kritiek op Gottwald se poging om 'n teologie voor te stel wat gebaseer is op 'n sosiologiese rekonstruksie. Childs (1970a:112) stel dit dat om 'n teks te kan verstaan, moet dit van die begin af in sy spesifieke periode van geskiedenis gehoor word. Die voorgeskiedenis van 'n teks het vir Childs meriete. Dit maak hy duidelik in sy kritiek teen Ricoeur. Ricoeur (1976) gaan van die standpunt uit dat die Bybel 'n bron van metafore is wat die krag het om die kontemporêre te interpreteer en te orden. Childs (1979c:77) lewer kritiek in die sin dat Ricoeur net aandag gee aan dit wat voor die teks is, en nie agter die teks nie. Om hierdie rede is die metafore nie geanker in die historiese Israel nie en is hulle metafore wat in 'n lugleegte ronddryf. Alhoewel die oorspronklike historiese konteks nie meer die konteks van eksegeese vir Childs is nie, speel dit die belangrike rol dat dit help om vas te stel hoe die teks gevorm is deur die geloofsgemeenskap. Om dit vas te stel, moet die verskillende tradisies wat die finale vorm van die teks gevorm het, bestudeer word en daarvoor gebruik hy die histories-kritiese metode. 'n Goeie voorbeeld van die aanwending van die vorm- en tradisiekritiek kan gesien word in sy Eksoduskommentaar³ (Childs 1974a:53-56). Soos reeds aangetoon, het Childs se gebruik van die histories-kritiese metode lof ontvang uit verskeie oorde.

Eksegete wat vir Childs in sy metode navolg, gee ook besondere aandag aan die histories-kritiese metode in hulle benadering. Hier kan gekyk word na die werk van Sheppard (1985:193-216) en Sikler-Giesler (1974:3-17). Die historiese kritiek word

³ In sy kommentaar op Childs se Eksoduskommentaar merk MacRae (1974:326) op dat Childs "...is not led by theological concerns to neglect history, language, literary and form criticism and the like, but rather to subordinate them".

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

deur Childs gebruik, maar dan in 'n vroeë fase van sy eksegeese. Eksegese binne 'n kanoniese konteks gaan egter vir Childs verder as die historiese kritiek, omdat dit sy doel is om by 'n Bybelse teologie uit te kom. Verder lewer Childs (1974a:IX) die groot bydrae dat hy die aandag vestig op die feit dat die finale vorm van die teks 'n legitieme betekenisvlak is wat ontgin moet word. Jolley (1987:14) toon aan hoe Childs die histories-kritiese metode in sy benadering gebruik.

Dit sou dus nie 'n korrekte oordeel wees om te wil argumenteer dat die benadering van Childs a-histories is nie. Deist (1988b:199) gee Childs heelwat krediet vir sy gebruik van tekskritiek. Die wyse waarop Childs tekskritiek hanteer, het die winspunt dat 'n spesifieke teks gerekonstrueer word, dit het verder ook 'n definitiewe interpretatiewe aspek. Deist (1988b:200) vind verder ook dat die rol wat die geloofsgemeenskap speel 'n winspunt is.

Die nuutste werk van Childs (1992) verteenwoordig 'n klemverskuiwing in sy houding ten opsigte van die histories-kritiese metode. Daar is nie in hierdie werk veel te sien van byvoorbeeld die negatiewe retoriek wat so eie was aan sy werk *Biblical theology in crisis* (1970a) nie. Inteendeel word in redelik vleierende taal na die histories-kritiese metode verwys. So is daar byvoorbeeld die volgende opmerking in hierdie werk: "it remains an undeniable contribution of the historical critical method that it has greatly aided in discerning this special witness..." (Childs 1992:185). Childs bevestig dit weer eens dat hy van mening is dat die historiese en kritiese vrae 'n belangrike rol speel in die verstaan van 'n teks. Childs (1992:100) ontken dit dat die kanoniese benadering nie veel maak van die diakroniese dimensie van die teks nie⁴. "Nothing could be further from the truth!" (Childs 1992:104). Hy dui aan dat sy kritiek teen die kritiese skool se siening van die historiese ontwikkeling van die teks, gemik is teen

⁴ Dit is veral Anderson (1980), Brueggemann (1981) en Hanson (1984) wat hierdie kritiek lewer.

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

die gebruik om die Bybel as bron te lees, eerder as getuie. Childs skroom nie om in sy nuutste werk die historiese kritiek krediet te gee vir die bydraes wat dit maak tot 'n beter verstaan van die teks nie. Sowel vormkritiek as redaksiekritiek lewer resultate wat tot 'n beter verstaan van die teks kan kom (Childs 1992:352). Hy toon aan dat die historiese dieptedimensie om vier redes van uiterste belang vir die kanoniese benadering is:

In die eerste plek kan die finale vorm van die teks beter verstaan word, as die agtergrond waarteen dit gevorm is, beter verstaan word.

Tweedens kan die verhouding tussen die verskillende getuies beter verstaan word as daar gekyk word na die verskillende fases van historiese groei van hierdie getuies.

In die derde plek is dit belangrik om te sien tot watter mate vroeë stadiums van die tradisie normatief vir sekere groepe was.

In die laaste plek reflekteer tekste uit verskillende stadiums tog nog 'n dimensie van hulle oorspronklike situasie. Childs (1992:105, 224, 231) maak die belangrike opmerking: "The potential for a multilayered reading of a Biblical text has not been obliterated by its final canonical form, but rather placed within certain canonical restrictions".

Dit is duidelik dat die histories-kritiese metodes en meer spesifiek die tradisie-historiese metode essensieel is om die finale vorm van die teks te bestudeer. In feite kan die kanoniese benadering nie anders as om van die resultate van die historiese kritiek gebruik te maak nie. In hierdie opsig kan ek my vereenselwig met wat Noble (1995:143) sê: "The kerygma cannot detach itself from the history without undermining its own theological value...."

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

Die kanoniese benadering kan nie klaarkom sonder die interne kontrole wat veral deur die histories-kritiese metodes gebied word nie⁵. Hierdie metodes stel Childs in staat om op die finale vorm van die teks te fokus. Sonder dié metodes staan die kanoniese benadering op net drie bene. Childs sien die belang van hierdie metodes in en wend hulle as sodanig aan.

In die verband word net een voorbeeld genoem. Dit is die geval met sy bespreking van die Godnaam in Eksodus 6:3 (Childs 1974a:114). Deur gebruik te maak van die resultate van die *Religionsgeschichte* van hierdie gedeelte, kon Childs tot 'n meer aanvaarbare oplossing van die Godnaam in hierdie gedeelte gekom het. Die resultate is telkens beter as Childs histories-krities werk, soos hy sedert sy Eksoduskommentaar meer en meer doen. Sy werkswyse kan op talle plekke net sowel deel gewees het van 'n kommentaar wat gebruik maak van die histories-kritiese metode. 'n Enkele voorbeeld hiervan word genoem.

In sy eksegeese van die tweede gebod in Eksodus 20:4-6, vind Childs dat die historiese dimensie van die teks kardinaal is in die interpretasie van die finale vorm van die teks. Die interessante in hierdie geval is dat Childs op so 'n wyse van die resultate van die historiese kritiek gebruik maak dat daar nie veel kom van 'n sinkroniese lees van die teks nie (Childs 1974a:406). Wanneer daar deur Childs eksegeties gewerk word, steun hy deurgaans op die resultate van die histories-kritiese metode. Childs gee mettertyd, veral in sy laaste werke, die nodige erkenning aan die histories-kritiese metode. Dit was egter nie in sy vroeë publikasies die geval nie. Gedurende hierdie tydperk is die werk van Childs gekenmerk deur sterk polemieke teen die histories-kritiese metode.

⁵ Die volgende opmerking word deur Landers (1980:35) in die verband gemaak: "To the careful reader of his presentation, it is obvious that he cannot and does not engage in canonical criticism without using historical-critical tools".

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

'n Sterk argument word daarvoor uitgemaak dat Childs 'n standpunt moet inneem nader aan dié van byvoorbeeld Sanders as gevolg van die plek wat die historiese kritiek in sy benadering inneem. Daar is egter ook na my oordeel 'n ander saak wat dit noodsaak. Die kanoniese benadering vertel ons baie min van die motiewe van die kanoniese redaktors, terwyl dit juis Childs se teologiese verstaan van die kanoniese bewerkers is wat sy fokus op die finale vorm van die teks laat val. Childs voer aan dat oorspronklike sosio-historiese verskille 'n ondergeskikte rol speel in teologiese aspekte van die teks. Daar kan egter nie tot hierdie konklusie gekom word deur bloot net die finale vorm van die teks te lees nie.

Die resultate van 'n histories-kritiese analise moet nooit 'n doel op sigself wees nie, maar wel die teologiese interpretasie van die finale vorm van die teks. Dit is ironies dat terwyl die histories-kritiese metode se aanvanklike doel die verklaring van die finale vorm van die teks was, dit juis hierdie betekenisvlak verberg het. Die fout het nooit by die histories-kritiese metodes as sodanig gelê nie, maar by diegene wat hierdie metode foutiewelik hanteer het. 'n Metode is per slot van sake net 'n instrument in die hande van die eksegeet. Gebruikers van die historiese kritiek het die neiging om nie soseer op die teks te fokus nie, as om deur die teks te kyk na die voorgeskiedenis daarvan. Die persepsie is dat alleen die oorspronklike vorm van die tradisie gesagvol is. Childs bring 'n vars alternatief tot die gebruik van dié metode. Die histories-kritiese metode word in 'n vroeë fase deur hom gebruik om tot 'n beter verstaan van die finale vorm van die teks te kom. Childs poog om die histories-kritiese metode te oriënteer om 'n bydrae te maak tot die teologiese lees van 'n teks. Dit word nie altyd deur die kritici van Childs gesnap nie.

Die benadering van Childs gee dus wel aandag aan die diakroniese momente van 'n teks. Dit moet egter gesê word dat die sinkroniese dimensie by Childs die swaarste weeg. Die feit dat Childs meer krediet gee aan die histories-kritiese metode in sy

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

resente werke, moet verwelkom word aangesien die ideaal 'n balans tussen die sinkroniese en die diakroniese dimensies van 'n teks is⁶.

Dit is my mening dat daar 'n karikatuur van Childs geteken word oor sy verhouding met die historiese kritiek.

7.3 Beoordeling van die kritiek teen Childs se gebruik van die term kanon

Childs se benadering het sinoniem geword met die studie oor die kanon en die rol wat die kanon binne 'n hermeneutiese model moet speel. Die kritici het veral op hierdie faset van die benadering van Childs geweldig baie kritiek gelewer.

Daar moet toegegee word dat die begrip soos dit by Childs funksioneer problematies is. Dit is egter ook waar dat kritici in hulle poging om standpunt in te neem, soms van die mees ekstreme uitsprake van Childs gebruik maak om hul eie perspektief tuis te bring. Kritici maak dikwels in hulle beoordeling van modelle gebruik wat nie werklik van toepassing is op die kanoniese benadering nie. In sy kritiek teenoor Childs gebruik Tate (1981:183) byvoorbeeld basies die model van Sundberg wat handel oor die historiese rekonstruksie van die kanonisering. Sundberg (1968:147) se argumentasie gaan om 'n skerp teenstelling tussen Skrif en kanon. Kanon verwys volgens hom alleenlik na 'n geslote versameling van boeke. Sundberg beywer hom verder ook vir die insluiting van die apokriewe boeke in die Protestantse kanon. Dit is my oordeel dat die kritiek van Tate nie die belangrike punt raaksien dat Childs se perspektief op die kanon 'n post-kritiese een is. Klem word gelê op die vorming van die Bybelse tradisies deur die geloofsgemeenskappe, eerder as om dit te sien as 'n historiese rekonstruksie.

⁶ Sternberg (1985:17-23) sien die diakroniese en sinkroniese elemente van 'n teks as komplementêr.

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

Die pogings van McEvenue (1981:231) om die benadering van Childs met die hulp van die twee-dimensionele model van Lonergan te hersien misluk. Hiervolgens sou Childs 'n kumulatiewe teorie van progressiewe openbaring voorstel. Dit lei tot 'n stereotipering van Childs deur 'n verouderde model van wetenskaplike ontwikkeling⁷.

Childs word deur Carroll (1980a:76) gekritiseer vir 'n *flat en undialectical* verstaan van die kanon. Die rede wat hy aanvoer is die feit dat as gevolg van die gebrek aan 'n historiese lees van die teks, daar nie aandag gegee word aan die dieptedimensie van die teks nie. Carroll stel dan 'n konsep van die kanon voor, wat meer maak van die historiese ontwikkeling van die kanonproses. In dié verband sluit Carroll baie nou by Sanders aan. Die fout na my mening word deur hom gemaak om die post-kritiese hermeneutiese konteks waarbinne Childs wil werk, te ignoreer. Dit sou onbillik wees om te oordeel dat Childs 'n *flat* perspektief op die vorming van die kanon het, net omdat hy nie die historiese proses as 'n doel op sigself sien nie. Childs, soos genoem, beskou die historiese ontwikkeling van die kanoniese proses as ondergeskik aan die finale vorm van die teks binne hermeneutiese verband. Dit is egter nie korrek om te wil suggereer dat die kanoniese benadering a-histories is nie. In hierdie verband sou Childs (1992:534) hierdie beskuldiging teen hom antwoord met die volgende opmerking: "From a theological perspective, the historical critical method continues to serve as a check against a flat, rationalistic reading of the Biblical text".

Die kritiek wat deur Anderson (1971:325-326) gelewer word, handel oor die eenheid van die Skrif binne dieselfde kanon. In sy kritiek ignoreer hy volgens my geheel en al die groot rol wat die geloofsgemeenskappe in die benadering van Childs in dié verband speel. Heelwat van die kritiek hou nie die teologiese klem in gedagte wat

⁷ So 'n benadering word juis deur Thomas Kuhn (1962) afgewys.

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

Childs aan die kanon koppel nie. Dit is waar van die kritiek wat Gottwald (1985:314) teenoor Childs se kanonbegrip lewer. Die spesifieke teologiese fokus wat Childs op die kanon plaas, gaan by Gottwald verlore as gevolg van sy soeke na 'n sosiologiese matriks.

Die probleem met baie van die kritiek teen Childs is dat hy nie gekritiseer word vir dit wat hy wil wees nie. Vreemde kategorieë en modelle wat min met die pretensies van Childs te doen het, word gebruik om hom te beoordeel. Hierdie modelle word kritiekloos gebruik om Childs te beoordeel sonder om die meriete daarvan te bepaal. In sy antwoord op sy kritici wys Childs telkens daarop dat daar heelwat misverstande bestaan ten opsigte van die verstaan van die kanoniese benadering. Childs toon byvoorbeeld aan dat heelwat kritiek op sy *Introduction to the Old Testament as scripture* (1979c) juis veroorsaak is deur die feit dat sy breë kanonbegrip vervang is met 'n veel enger een. Die gevolg is dat die belangrike stelling wat hy maak, geïgnoreer word (Childs 1980c:53).

'n Ander goeie voorbeeld is die artikel van Whybray (1981:29-35) waarin hy sukkel om die korrekte terminologie te gebruik om die benadering van Childs te beskryf⁸. Dit is ook waar van Barr (1983:67) se kritiek teen Childs (1979c) se *Introduction to the Old Testament as scripture* wat hy uitspreek in sy boek *Holy scripture: canon, authority, criticism*. Childs (1980c:53) beklemtoon dit by herhaling dat die doel van sy benadering nie dieselfde is as dié van die historiese kritiek nie. Om dié rede distansieer hy hom van 'n term soos kanonkritiek. Waarom dit gaan in die benadering van Childs is teologiese, kanoniese en literêre kwessies eerder as historiese kwessies.

⁸ In teenstelling met die feit dat Childs hom telkens distansieer van die term kanonkritiek maak Whybray (1981:30) steeds die volgende opmerking: "...according to him (Childs) the only valid form of Old Testament canonical criticism is against a flat, rationalistic reading of the Biblical text".

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

Dit is opvallend dat daar nie tred gehou word met die ontwikkeling wat sedert 1970 in Childs se benadering plaasgevind het nie. Hy word dikwels gekritiseer asof hy nog steeds sekere standpunte handhaaf. Dit is veral waar van die artikel van Tate (1981:183). Sonder om erkenning te gee aan die ontwikkeling binne die kanoniese benadering, veral ten opsigte van die historiese kritiek, resenseer hy sowel *Introduction to the Old Testament as scripture* (1979c) van Childs, asook sy Eksoduskommentaar (1974a) en *Biblical theology in crisis* (1970a), in een artikel asof daar geen groei in die benadering van Childs plaasgevind het nie. Dit is in hierdie studie aangetoon dat daar definitiewe groei in die benadering van Childs plaasgevind het⁹. Dit sou onregverdig teenoor Childs wees om nie van hierdie ontwikkeling in sy benadering kennis te neem nie. Dikwels word hy gekritiseer vir standpunte wat hy nie meer huldig nie.

Die uitspraak van Childs (1984b:30) dat hy nie met 'n kanon- binne- die- kanon gedagte werk nie, is volgens my nie baie oortuigend nie. Die probleem word ook op ander plekke in hierdie studie bespreek. Dit wil voorkom asof die sentrum vir Childs in die Christusgebeure lê. Childs (1984b:30) dui aan dat die verskeidenheid van die kanon verstaan moet word in die lig van die eenheid in Christus. Die feit dat hy die Masoretiese teks kies veroorsaak dat die Torah dikwels die sentrum van sy Ou-Testamentiese gedeeltes vorm. Wanneer hy kanonies werk gaan alles op in die Christusgebeure. Die gevaar hiervan is dat Childs met 'n dogmatiese beginsel werk. Die hele kanon word dan vir hom onder een regulerende beginsel tuisgebring. Childs oortree hier in die sin dat die ryke verskeidenheid binne die kanon nie met so 'n keuse verdiskonteer word nie.

Dit moet toegegee word dat Childs nie die begrip kanon goed genoeg nuanseer nie.

⁹ In 'n vorige gedeelte is daar breedvoerig aandag gegee aan die groei wat daar binne die benadering van Childs plaasgevind het.

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

Kanon word deur Childs as 'n breë begrip gebruik waarbinne interpretasie moet plaasvind. Dit word deur Childs gebruik as perspektief op die inhoud van die teks wat rigtinggewend is vir die geloofsgemeenskap in sy verstaan van die teks. Ek sou graag aan Childs die voorstel wil maak om byvoorbeeld ander terme te kry vir sekere betekenismoontlikhede wat hy onder die begrip kanon plaas. Hy sou byvoorbeeld dan die keuse moet maak om die term kanon of vir norm te gebruik of vir lys. Daar moet 'n duidelike skeiding tussen terme wees om 'n vervaging van betekenismoontlikhede te voorkom.

7.4 'n Beoordeling van die kritiek van Barr en Barton

Die kritiek van dié twee teoloë word onafhanklik van die ander kritiek bespreek wat teen Childs geopper word. Die rede hiervoor is dat die kritiek wat die twee uitspreek, myns insiens, vir Childs gekategoriseer het. Daar word kritiekloos op die rug van Barr en Barton gery in die standpuntinname teen Childs. Alhoewel Barton ook oorspronklike kritiek lewer, is hy in sekere opsigte ook afhanklik van Barr. Dit lei tot die stereotipering van die kritiek teen Childs (Coggings 1985:252). Ander kritici¹⁰ volg hulle slaafs na met die gevolg dat die persepsie oor Childs 'n gevangene word van laasgenoemde twee se evaluering van sy kanoniese benadering. Dit veroorsaak dat daar nie ander oorspronklike kritiek geopper word, wat die benadering van Childs in perspektief kan stel nie.

Barton gebruik strukturalistiese kategorieë om die werk van Childs mee te beskryf. Hiervolgens is daar groot ooreenkomste tussen die kanoniese benadering en die sogenaamde *New Critics*-beweging soos dit veral funksioneer in die Engelse letterkunde (Barton 1984b:133). Voortdurend word daar deur Barton gepoog om

¹⁰ In dié verband kan daar gekyk word na die kritiek wat deur Rodd (1979:129-131) asook Barstad (1984:86) gelewer word op die benadering van Childs.

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

parallele te trek tussen die kanoniese benadering en die *New Critics*: "New Criticism and canon criticism stand or fall together: they are children of the same literary culture, even if they have never met" (Barton 1984b:158). Dit lei daartoe dat Barton volgens my mening nie die rol wat die historiese kritiek binne die kanoniese benadering speel korrek evalueer nie. Hierdie siening word deur Noble (1995:51) gedeel: "Childs has a much more positive attitude towards critical studies than Barton realises".

Dieselfde fout word deur Brett (1988) gemaak in aansluiting by Barton. Die rol wat die historiese kritiek in die kanoniese benadering van Childs speel word onderwaardeer. Brett maak 'n onderskeid tussen *emic* en *etic* om verskillende interpretasiemoontlikhede aan te dui. Volgens hom val Childs binne die *emic*-kategorie terwyl dit eintlik die *etic*-perspektief is wat hom besig hou met histories-kritiese vrae.

Dit is waar dat die kanoniese en die strukturalistiese benaderings beide teksimmanente benaderings is en dat beide op 'n holistiese lees van die teks fokus in plaas van 'n fragmentering daarvan. Om egter sonder meer strukturalistiese kategorieë op die werk van Childs van toepassing te maak, is volgens my nie sonder probleme nie. Childs (1985:6,148) reageer soos volg hierop: "To identify the canonical approach with structuralism, as J Barton suggests is very far from the truth". Die *New Critics*-beweging en die kanoniese benadering is nie in dieselfde vaarwater nie. Uit 'n bespreking van Brown (1993:481-490) blyk dit dat Barton nie eers die *New Critics*-beweging korrek omskryf in sy vergelyking daarvan met die kanoniese benadering nie. Dit is soos om appels en pere met mekaar te vergelyk. In die breë gesien is daar ooreenkomste, maar hoe meer detail ter sprake kom, hoe duideliker raak die verskille tussen hierdie twee benaderings. Dit is korrek dat beide benaderings aandui dat hulle die teks as outonoom sien. Daar is by beide 'n gebrek

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

aan belangstelling wat die bedoeling van die oorspronklike skrywer is. Beide verwys na 'n betrokke kanon. Dit is waar die ooreenkomste tussen die twee benaderings stop.

Letterkundige werke werk gewoonlik met net een spesifieke teks. Tekskritiek is dus nie so essensieel soos byvoorbeeld by die kanoniese benadering waar daar met meer as een teks gewerk moet word nie. Die eksponente van die *New Critics*-beweging argumenteer nooit teen die bedoeling van outeurs in literêre tekste nie. Die veronderstelling is dat dit tot die beskikking van elke leser van die teks is. Hulle erken bloot die moontlikheid van 'n bykomende betekenis wat die teks op sy eie het. Childs beskou die bedoeling van die outeur egter as van belang, alhoewel dit net gedeeltelik beskikbaar gemaak kan word deur kritiese metodes. Childs is egter net so geïnteresseerd in die redaksionele bedoeling van die teks. Die *New Critics* en die kanoniese benadering het dieselfde persepsie ten opsigte van die verhouding tussen vroeë en latere tekste.

Volgens Brown (1993:483) bestudeer die *New Critics* tekste in interaksie met tekste in die verlede wat nie noodwendig ooreenkom wat teks en inhoud betref nie. Tekste hoef dus nie tot dieselfde kanon te behoort nie. Die kanoniese benadering bestudeer die proses wat nie net tussen 'n enkele skrywer en latere lesers plaasgevind het nie, maar ook latere redaksies en die gemeenskappe wat dit as normatief ervaar het. Die studie word egter gedoen binne die grense van dieselfde kanon. Daarbenewens verskil die definisies ten opsigte van die begrip kanon. Brown (1993:485) dui aan dat die *New Critics* alle tekste wat beskou word as uitstekende literatuur reken as behorende tot 'n kanon. Die kanoniese benadering klassifiseer tekste wat normatief is, ongeag hulle letterkundige waarde, as behorende tot die kanon. Barton (1984b) lewer kritiek op die benadering van Childs asof hy belangstel in die literêre kanon,

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

met ander woorde om die Skrif te sien as doodgewone literatuur¹¹. Op hierdie stadium van die studie moet dit baie duidelik wees dat Childs se fokus op die kanon teologies van aard is.

Die stelling van Barr (1983) dat Childs 'n poging aanwend om terug te keer na die situasie voor die Verligting is van alle waarheid ontbloot. Hiervolgens sou Childs dan 'n pre-kritiese lees van die teks voorstel. As gevolg hiervan het die kanoniese benadering soos dit by Childs funksioneer geen dieptedimensie nie. Fel kritiek wat teen Childs uitgespreek word juis omdat hy nog sterk op die histories-kritiese metode steun, plaas 'n vraagteken agter Barr se aanname¹². Die wyse waarop Childs (1992), in sy meer resente werke, die historiese kritiek hanteer, is 'n bewys hiervan. Dit is na my mening nie geregverdig om Childs daarvan te beskuldig dat hy terugkeer na 'n situasie wat bestaan het voor daar begin is met die bestudering van die bronne, vorm en mondelinge tradisies nie. Die heftige reaksie van die kant van Barr op die benadering van Childs noep iemand soos Sanders (1982:3) byvoorbeeld om te vra of Barr werklik verstaan waaroor dit in die kanoniese beweging gaan.

Sanders (1984:501-502) toon byvoorbeeld aan dat Barr op sekere plekke in sy argument die benadering van Childs met sy eie (Sanders se) standpunte verwar. Dit wil voorkom asof Barr in *Holy scripture: canon, authority, criticism* (1983) daarop uit is om Childs in so 'n negatiewe lig te plaas dat hy in 'n sekere mate geloofwaardigheid inboet (Gilchrist 1985:125). Sheppard, ook 'n eksponent van die kanoniese benadering, het die aanvoeling dat die kritiek wat Barr teen Childs opper persoonlik van aard is. Barr sien in Childs die groot reus wat doodgemaak moet word (Sheppard 1983:3). Hierdie siening word ook deur Noble (1995:3) gedeel: "Although

¹¹ Barton word in die verband nagevolg deur Ellingsen (1983:394-413).

¹² Landes (1980:32-39) lewer onder andere kritiek teen Childs se gebruik van die histories-kritiese metode.

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

Barr is highly critical of Childs, he shows little comprehension of the structure and goals of Childs' programme; on the contrary, his expositions of Childs often descends into caricature and misrepresentation".

Dit kom ook vreemd voor dat Barr veel kritiek lewer ten opsigte van Childs se hantering van die histories-kritiese metode. Barr het nog nooit bekend gestaan as 'n besondere apologet vir hierdie metode nie. Trouens hy erken self: "I was never much of a historical-critical scholar. I do not know that I ever detected a gloss, identified a source, proposed an emendation or assigned a date " (Sheppard 1974:3). Daar kan gevra word of die inhoud wat Barr aan die term kanon in sy kritiek op Childs gee aan alle vereistes voldoen. As daar kritiek teen Childs ingebring word dat hy met 'n te breë kanonbegrip werk, kan kritiek teen Barr uitgespreek word dat hy met 'n te eng definisie van kanon werk (Dunn 1985:443).

Childs (1984a:67-69) het die probleem met die kritiek van Barr dat daar by Barr 'n oënskynlike misverstaan van sy benadering is. Kernkonsepte van die kanoniese benadering word nie deur Barr korrek hanteer nie. Barr maak byvoorbeeld die fout om die term kanoniese vorming te interpreteer as die finale fase van kanonisering. Ek vind dit ook onverstaanbaar dat Barr die kanoniese benadering as 'n voorsetting van die *Biblical Theology Movement* beskou. Dit terwyl Smart (1979), Anderson(1980), Terrien (1985) en Harrelson (1981)¹³ van Childs se belangrikste kritici is.

Barr (1983:83) se siening is dat kanon bloot verwys na 'n lys van boeke. Kanon is 'n konsep wat nie inherent Bybels is nie, maar dit is 'n term wat deur post-Bybelse gemeenskappe afgeforsier is. Kanon en die kanoniese proses is dus volgens Barr

¹³ Hulle staan bekend as van die belangrikste eksponente van die *Biblical Theology Movement*

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

begrippe wat vreemd is aan die Bybel. Childs (1980c:53) toon aan dat alhoewel Barr drie gebruike vir sy hantering van die kanonbegrip isoleer, Barr die belangrikste gebruik van die kanonbegrip mis. Childs gebruik kanon om die belangrike proses van religieuse interpretasie deur 'n geloofsgemeenskap aan te dui wat sy merk gelaat het op die literêre teks en wat uiteindelik normatief geword het vir die gemeenskap. Kanon is vir Childs (1984b:68) eksklusief die kanon van die kerk. Kanon is dalk nie 'n Bybelse term nie, maar die feit dat daar 'n kanoniese proses aan die gang was, kan nie ontken word nie.

Sanders (1980:176) toon aan dat hierdie proses met behulp van redaksiekritiek bestudeer kan word. Selfs Barr (1983:83) gee toe dat daar 'n prinsipe van kanon aan die werk was gedurende die Bybelse periode so ver terug as die Dawidiese periode. Die verskil in benadering tot die kanon tussen Childs en Barr getuig daarvan dat Barr en Childs verskillende kanonbegrippe aanhang. Die kanonbeskouing van Barr gaan gepaard met 'n siening van die kanon as outoritêr, argaïes en beperkend. Die status daarvan moet teruggevoer word na historiese of ideologiese betekenis wat daaraan geheg is. Die kanon is 'n mite wat verbreek moet word ten einde by die bedoeling van die oorspronklike skrywer uit te kom. Dit is die sleutel tot die verstaan van die teks. Om hierdie rede maak Barr (1983:63) 'n stelling soos: "Scripture is essential, but canon is not". Kritiek wat teen Barr uitgespreek word, as sou hy nie 'n verskil maak tussen kanoniese en nie-kanoniese geskrifte nie, moet na my mening teen hierdie agtergrond gesien word.

Dit bring die vraag na vore wat Barr se opvatting oor die gesag van die Skrif is. Hieroor is hy nie baie duidelik nie. Die gesag van die Bybel lê in sy struktuur. Die Bybel moet nie gesien word as "a true book which contains true information about God and about various other persons and past events" (Barr 1983:53). Die doel van die Bybel is eerder om die verhouding tussen God en mens te fasiliteer. In hierdie

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

verband moet die gesag van die Bybel verstaan word. Die basis van die gesag van die Skrif ".....in the faith relation between man and God" (Barr 1983:54). Barr bly vaag oor die betekenis hiervan. Die probleem is dat as Barr nie die Bybel beskou as deel van die Goddelike openbaring nie, daar nie volgens hom grond is om die Bybel as gesagvol te beskou nie. Childs en Barr verskil dus van mekaar wat hulle kanonbeskouing betref, maar ook wat hulle Skrifbeskouings en Skrifgesagbeskouings betref.

Barr se siening oor die kanon moet gesien word as verteenwoordigend van die histories-kritiese tradisie. Volgens hom kan die begrippe Skrif en kanon nie gelyk gestel word aan mekaar nie. Die rede hiervoor is dat die vorm van die kanon geheel en al 'n menslike poging is. Dit hang nou saam met sy siening van die Bybel as Woord van God. Volgens Barr is die mens verantwoordelik vir die Bybelse tradisies en die vorming daarvan tot 'n kanon. Om hierdie rede moet daar nie na die Bybel verwys word as Woord van God nie. 'n Term soos Woord van Israel, is meer gepas (Barr 1983:120). Om hierdie rede is dit die kerk se prerogatief om die kanon te benader soos hy wil. Barr het dus 'n probleem met enige verwysing na Goddelike gesag of openbaring van God se kant af. Die kanon is vir Barr 'n idee wat eers later sy beslag gekry het en daarom nie so 'n belangrike konsep vir die Christendom is nie.

Childs daarenteen, is 'n voorstander van 'n intrinsieke kanonbeskouing. Sy aandrang op die normatiewe konteks van die finale vorm van die teks verleen 'n intrinsieke gesag aan die Bybel as geskrif van die geloofsgemeenskap. Die geskrifte het *per se* gesag en verkry dit nie deur die sanksionering van enige instelling of ideologie van buite af nie. Ek is van mening dat Barr se kritiek op Childs se kanonbegrip teen hierdie agtergrond gesien moet word.

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

Dit is 'n vraag of hierdie twee standpunte teenoor mekaar gestel moet word. 'n Ander benadering sou wees dat dit alles deel uitmaak van die eienskappe van die kanon en daarom nie teenoor mekaar staan nie. Venter (1987:755-768) toon aan dat die vorm van die kanon wat uit die geskiedenis afkomstig is en die status wat die versameling in die hede geniet, gesien moet word as twee eienskappe van die kanon. Vir Childs is daar wat die kanon betref 'n hegte eenheid tussen die teologiese en die historiese. Wat die historiese betref, maak hy die onderskeid tussen die geskiedenis van Israel en die geskiedenis van die Ou-Testamentiese boeke as Skrif. Childs beskou nie die inhoud van die Ou Testament as 'n boodskap oor die dade van God in die geskiedenis nie, maar dat dit gaan oor die krag van die Woord van God. Die teologiese aard van die kanon is vir Childs nou verweef met die vraag na die gesag van die Woord. Ten diepste gaan dit ook in die debat tussen Childs en Barr daarom of die kanon as teologiese konsep binne die eksegetiese kan funksioneer en of dit bloot in 'n historiese opsig funksioneer. Childs (1974a:300) is baie duidelik daarvoor dat die kanon 'n teologiese konsep is. Die kanon is 'n teologiese belydenis wat gebaseer is op die getuienis van die apostels en profete. Hierin word Childs veral deur Hasel (1985b:44) gevolg.

Dit is na my mening veral Barton (1984b) wat hierdie dimensie van die kanonbegrip van Childs verkeerd verstaan. Vir Childs verwys die kanon nie eksklusief na die geslagte van Jode en Christene wat die grense van die Skrif bepaal het nie. Dit is eerder vir Childs 'n religieuse vorming van die literatuur wat plaasgevind het in die totstandkoming van die literatuur. Barton ignoreer die rol van die gemeenskap in die vorming van hierdie literatuur. Die kerk het nie maar net die kanon gegee soos Barton beweer nie (Scalise 1987:135). Vir Childs is die Ou Testament nie 'n boodskap van die Goddelike ingrype in die geskiedenis nie, maar dit gaan eerder vir hom om die krag van die Woord van God (Klein 1980:60). Childs gee egter ook aandag aan die historiese aspek van die kanon. Hy lê veral klem op die geskiedenis

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B. S. Childs

van die Ou-Testamentiese boeke in hul deel word van die kanon.

Dit is ooglopend dat van Childs se kritici die sentrale rol ignoreer wat die geloofsgemeenskappe in die vorming van die kanon speel. Dit is veral belangrik aangesien die rol wat die gemeenskappe gespeel het teologies van aard was¹⁴. Dit is egter ook waar dat daar 'n gebrek aan duidelikheid is ten opsigte van die teologiese metodologie van Childs. McEvenue (1980:537) dui tereg daarop dat Childs as eksegeet baie presies is oor die literêre en historiese aspekte van sy metodologie. Om vir Childs daarvan te beskuldig dat hy terugkeer na 'n pre-kritiese interpretasie van die teks is nie heeltemal waar nie (Barton 1984b:97). Ek is van mening dat Barton hier fouteer om die kanoniese benadering tot 'n vorm van patristiese eksegeese te relativeer. Hy sien na my oordeel nie die feit in dat Childs, in navolging van Barth, poog om kontinuiteit te probeer bewerkstellig tussen die pre-kritiese lees van die kerkvaders en 'n post-kritiese lees deur die kanoniese benadering nie. Dit is om hierdie rede verstaanbaar dat Childs deur een groep kritici geëtiketteer kan word dat hy pre-krities is en deur 'n ander groep dat hy post-krities is. Die feit dat hy nog sterk op die resultate van die histories-kritiese metode steun, bevestig dat hy nie pre-krities werk nie.

Childs lê veel klem op die feit dat dit bloot op grond van hulle kanoniese vorm is dat Bybelse tekste nie net tot hulle gemeenskappe spreek nie, maar ook tot ons vandag. Die kerk het dit bloot erken en het nie self kanoniese gesag toegeken nie. Die Skrif funksioneer by Childs as 'n *norma normans* en nie 'n *norma normata* wat deur kerk vasgestel is nie.

Childs se poging om sowel die kanoniese proses as die finale vorm van die teks as

¹⁴ Dit is veral waar van die kritiek wat Anderson (1971:325-328) in die verband teen Childs lewer.

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

kanon onder dieselfde term te hanteer, is 'n probleem. Dit wil tog voorkom asof Childs te veel fasette onder die term kanon wil verenig. Childs beseft dit en aanvaar die kritiek wat veral deur Barr (1980:13) in dié verband teen hom geopper word. Dit is egter volgens hom die enigste uitweg om aan te toon dat 'n godsdienstige lees van die tradisies reeds vroeg begin het en volgehou is tot die teks sy finale vorm verkry het. 'n Verdere probleem is dat Childs nie altyd baie duidelik aandui wat hy met 'n kanoniese teks bedoel nie. Dit is een van Barr (1983) se sterkste argumente dat Childs hom hier aan 'n anachronisme skuldig maak. Ter verdediging van Childs moet egter gesê word dat hy nie beide take gelyktydig aan die orde laat kom nie. Die probleem doen egter geensins afbreuk aan die legitimititeit van die finale vorm van die teks as 'n belangrike vlak van betekenis nie. Dit moet beskou word as een van Childs se waardevolste bydraes. 'n Belangrike vraag wat Childs egter nie bevredigend beantwoord nie, is waarom die proses moet stol met die gekanoniseerde teks. Is daar dan nie ook 'n post-kanoniese betekenis van 'n teks soos daar 'n pre-kanoniese betekenis is nie? Indien hy soveel aandag kan gee aan die pre-kritiese bydrae van die Reformasie, waarom dan nie ook aan die kritiese fase, en post-kritiese nie? Die kanoniese benadering gee aandag aan een betekenisvlak, dit maak egter nie al die ander betekenisvlakke ongeldig nie. In die lig van sy klem op die finale vorm van die teks kan dit egter verstaan word.

Die benadering van Childs bied 'n oplossing op die vraag watter teks geïnterpreteer moet word. Die histories-kritiese metode hou hom besig met die lees van die gerekonstrueerde teks. Allerhande probleme duik egter op. Hier kan slegs na die bronneteorie verwys word. Daar moet onderskei word wat sekondêr binne 'n teks is, wat 'n glosse en wat 'n latere redaksionele byvoeging is. Die teks word gefragmenteer en dit is 'n probleem om 'n beslissing te maak oor watter deel van die teks gelees moet word. Is dit wat dan sogenaamd sekondêr tot die teks is dan nie ook 'n integrale deel van die teks nie? Daar word met groot ywer gesoek na die

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

oorspronklike teks. Die bronne word aangedui as dat hulle die oorspronklike teks bevat. As daar egter sprake van redaktors is, in watter terme kan gepraat word van 'n oorspronklike teks? Dit is alles vrae wat die gebruik van die historiese kritiek na vore bring en nie bevredigend beantwoord nie.

Childs vra die vraag waarom die teks nie gelees kan word soos ons dit het nie. Dit is dan juis wat die kanoniese benadering poog om te doen. Die teks word gelees in sy gegewe vorm, al skep dit probleme en al is daar allerhande spanninge binne die teks self. Childs meen dat ook die spanninge binne 'n teks 'n sekere rol speel. Waarom het die finale redaktors van 'n teks juis nie die spanninge in 'n teks verwyder nie? Moet 'n teks noodwendig sonder enige kontradiksies wees om 'n ideale teks te wees?

Daar kan geargumenteer word oor die stelling dat die kanoniese benadering 'n oorvereenvoudiging is in vergelyking met die histories-kritiese metode¹⁵. Ek sou dieselfde vraag wou vra betreffende die histories-kritiese lees van die teks. Is hierdie benadering nie ook skuldig aan presies dieselfde probleem nie. Met die histories-kritiese lees van die teks is daar ook 'n element van vereenvoudiging van die teks aanwesig. Die interpreteerder kan dit vermy om met sekere spanninge in die teks te werk deur probleemgedeeltes van die teks as onversoenbaar of korrup te beskou. Vanuit 'n kanoniese perspektief word geen onderdele van 'n teks as onversoenbaar beskou nie. Die teks is 'n *Gestalt* en word heeltyd binne sy geheel gesien, nieteenstaande sekere spanninge en teenstellings wat in die teks aanwesig is. 'n Kanoniese benadering tot die teks probeer juis om die sin van sekere spanninge in die teks te identifiseer. Die vraag word deur so 'n benadering aan die orde gestel of die spanning nie doelbewus geskep is om daarmee 'n bepaalde doel te bereik nie.

¹⁵ In hierdie verband is die opmerking van Kelley (1975:507) in sy resensie van Childs se Eksoduskommentaar betekenisvol dat sy benadering lei tot 'n "richer more balanced view of the meaning of the text".

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

Dit is dus nie die doel van die kanoniese benadering om te vra: hoe kan 'n teks gerekonstrueer word nie? Die relevante vraag is: hoe kan die teks verstaan word in sy finale vorm? *Alles in ag genome oordeel ek dat die argument dat die kanoniese benadering 'n eenvoudige lees van die teks voorstel nie korrek is nie. Veral nie as dit kritiek is wat geopper word deur ondersteuners van die histories-kritiese metode nie.*

Die kanoniese benadering is 'n welkome alternatief op die atomistiese aard van die histories-kritiese metode. Teksmateriaal is soms gehanteer asof dit van geen nut was vir die geloofsgemeenskap waarbinne dit gefunksioneer het nie. Gedeeltes van 'n teks is soms beklemtoon sonder dat daar aandag gegee is aan die teks in sy geheel. So is 1 Samuel dikwels, met 'n paar uitsonderings, geanaliseer in die pro-koning gedeelte en die anti-koning gedeelte sonder om aandag te gee aan die geheel. Die kanoniese benadering gee aandag aan 'n teks in sy geheel soos dit binne 'n spesifieke geloofsgemeenskap funksioneer (Childs 1979c).

Dit is my mening dat die kanoniese benadering ons nader bring aan 'n oplossing vir belangrike vrae wat nie bevredigend deur ander metodes hanteer kan word nie. Soos reeds uit die studie geblyk het, is daar egter ook allerhande vrae te vra oor die benadering van Childs.

In die lig van die voorafgaande bespreking is dit my indruk dat die kritiek wat deur Barton en Barr teen Childs genoem word in baie opsigte beperkinge vertoon. Die probleem is egter dat kritici juis kritiek deur dié twee teen Childs klakkeloos navolg. Om hierdie rede is daar heelwat aandag gegee aan die kritiek wat hulle teen Childs lewer.

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

7.5 'n Beoordeling van die kritiek op die metodologie van Childs

Dit is waar dat die benadering van Childs nie sy metodologie duidelik omskryf nie. Ek is van mening dat die rede hiervoor is dat Childs (1984b:xvii) nie probeer om 'n nuwe eksegetiese metode daar te stel nie, maar eerder 'n nuwe perspektief op die teks waaruit interpretasie kan plaasvind.

Om Childs daarvan te beskuldig dat sy benadering basies maar dieselfde is as redaksiekritiek, is egter nie korrek nie. McCann (1985:254) noem byvoorbeeld in dié verband dat indien Childs die verskil tussen die literêr-kritiese lees van 'n teks en die teologiese evaluasie van die teks sou insien, hy sou moet toegee dat sy kanoniese benadering en die aanwending van redaksiekritiek identies is. Hy stel ook voor dat Childs baat sou vind daarby om meer van die pre-kritiese lees van die teks te maak.

Die benadering van von Rad stel nie uitsluitlik belang in die bedoelings of die historiese posisie van die finale outeurs nie. Childs is geïnteresseerd in die betekenis van die teks self, ongeag enige outeur of skrywer se bedoeling op enige stadium van die teks se ontwikkeling. Dit is nie dieselfde as 'n redaksiegeskiedenis-benadering met 'n kanoniese status wat aan die laaste redaksie toegeken word nie. Die kanoniese benadering beweeg nie soos bronnekritiek (wat agter die teks na die bronne en tradisies gaan kyk), of soos vormkritiek (wat gaan kyk na die verskillende vorme wat die teks in 'n gemeenskap aangeneem het), of soos redaksiekritiek (wat gaan kyk na die outeurs se redaksionele aktiwiteit) agter die teks in nie, maar is geïnteresseerd in die stadium toe die teks as kanon aanvaar is deur die geloofsgemeenskap¹⁶. Die kanoniese benadering fokus dus meer op die teks wat aanvaar is as kanon, as dit wat agter die teks lê. "it focuses on the evangelists' intent

¹⁶ In die verband word daar deur Keegan (1985:30) die volgende gesê: "What is most important is the text which is accepted by the church as canonical. This canonical accepted text is the starting point of all Biblical exegesis".

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

in order to see the effect of this layering on the final form of the text " (Childs 1992:642).

Dit is egter vir my 'n vraag of die benadering van Childs beskou moet word as 'n nuwe selfstandige metode. Daar is heelwat gemeenskaplike raakpunte van die kanoniese benadering met die vormkritiek asook met die tradisie- en redaksiekritiek. 'n Sterker argument sou aangevoer kon word oor die groot ooreenkomste wat daar is tussen die kanoniese benadering soos dit deur Sanders bedryf word en die redaksiekritiek.

Dit is waar dat die benadering van Childs metodologies nie altyd voor die hand liggend is nie. Hy gee nêrens 'n klinkklare uiteensetting van sy metode nie. Na aanleiding van 'n resensie deur Morgan (1987:175) wil dit voorkom asof dit 'n tekortkoming is van eksponente van die kanoniese beweging in die algemeen. Hy wys presies dieselfde probleem uit in Sanders (1984) se werk *Canon and community. A guide to canonical criticism*.

Dit is tans nie 'n vreemde verskynsel dat sowel sinkroniese as diakroniese elemente van die eksegetiese gelyktydig hanteer word nie. Voorbeelde hiervan is die werk van Talstra, Mulder en Loretz (Prinsloo 1990:145-52). Dit is my mening dat Childs heeltyd bewus is van hierdie spanning in sy metode. Daar is 'n gedurige spanning tussen die sinkroniese en die diakroniese elemente wat hy probeer opgehef kry. In sy Eksoduskommentaar (1974a) word die twee elemente in aparte afdelings hanteer. Childs verwys soms na die finale vorm as sinkronies om dit daarmee te onderskei van die diakroniese eksegetiese wat hy ook in 'n mate hanteer. In sy *Introduction to the Old Testament as scripture* (1979c) kom hierdie spanning tussen die sinkroniese en die diakroniese elemente die duidelikste na vore. Childs probeer die spanning oplos deur te sê dat 'n kanoniese benadering gemaklik is ten opsigte van sulke tipe

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

spanninge in die teks. Dit is egter 'n leemte in die benadering van Childs, juis omdat hy beide elemente so goed kan hanteer.

Childs (1979c) lewer in dié werk kritiek teen die historiese kritiek. Hoewel beide die sinkroniese lees as die diakroniese lees van die teks by Childs aan die orde kom, kan die afleiding gemaak word dat Childs 'n sinkroniese lees van die teks voorstaan. Dit wil voorkom asof sy benadering sinkronies is in soverre sy kanoniese benadering nie afhanklik is van die rekonstruksie van die historiese ontwikkeling van 'n teks nie.

Dit is egter 'n vraag of dit moontlik is om net sinkronies of net diakronies te werk. My vraag is of Childs so oorbewus moet wees van hierdie spanning. Kritiek wat teen Childs uitgespreek word gaan van die veronderstelling uit dat dit wel die geval is. Childs se benadering is 'n uitstekende voorbeeld dat die sinkroniese en diakroniese elemente nie van mekaar geskei kan word nie. Childs se gebruikmaking van die historiese kritiek wys dit juis uit. In hierdie opsig sal daar weer gekyk moet word na die onderskeiding wat de Saussure in hierdie verband maak.

In 'n artikel met die titel "On synchronic and diachronic: wie es eigentlich gewesen" stel Deist (1995:37-48) hierdie vraag aan die orde. Hy argumenteer dat 'n eksakte sinkroniese lees van die teks 'n metodologies onmoontlike onderneming is. Die onderskeid tussen sinkronies en diakronies moet gesien word binne die konteks waarteen de Saussure dit geformuleer het. Deist dui aan dat de Saussure nie so negatief reageer teenoor die historiese linguïstiek, as teoloë wat van sy onderskeid gebruik gemaak het om 'n diakroniese benadering af te wys nie. Sinkronies is nie bloot gelyk aan a-kronies nie. 'n Sinkroniese benadering tot die finale teks van die Ou Testament moet ook die teks hanteer as 'n teks wat die produk is van sy tyd en wat die taalreëls van daardie era reflekteer. 'n Sinkroniese benadering kan nooit die verskoning bied om nie 'n spesifieke teks te dateer of nie die sosiale konteks ter

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

sprake te bring nie. Die sinkroniese lees van 'n teks bring ook die historiese interteks van die tyd en kultuur van die eerste outeurs ter sprake. Diakroniese en sinkroniese fasette van 'n teks kan dus nie waterdig van mekaar geskei word nie, hulle staan in 'n sekere verhouding met mekaar. Om hierdie rede hoef daar dan nie spanning tussen die twee elemente in die lees van 'n teks te wees nie. In feite komplimenteer hierdie twee fasette mekaar. Volgens Beuken (1995:26) is daar al hoe meer konsensus dat die een naas die ander kan staan: "...both paradigms are considered to be irreducible either to each other or to a higher parameter".

In die benadering van Childs is die diakroniese dimensie van die teks alreeds deel van die sinchroniese. Die voorgeskiedenis van die teks is alreeds deel van die finale vorm. Daar is egter gevalle waar die diakroniese dimensie van die teks vra om ondersoek te word ten einde 'n beter perspektief op die finale vorm te gee.

Von Rad is nie altyd konsekwent in sy hantering van die bruikbaarheid van ander metodes nie. Soms is hy geheel en al outoritêr in die sin dat hy die bydrae van veral die historiese kritiek negeer, terwyl hy in ander gevalle baie meer simpatiek is ten opsigte van die bydrae wat deur dieselfde metode gemaak word. Dit is ook reeds genoem dat hy ook nie konsekwent is met die gebruikmaking van die geskiedenis van eksegeese nie. Hy gebruik ook net Nuwe-Testamentiese aanhalings van 'n Ou-Testamentiese teks soos dit hom pas. Dit wil voorkom asof Childs nie altyd konsekwent is met die kernfasette van sy metode nie. My persepsie is dat Childs sy metode sien as die antwoord op alle probleme, veelsydig genoeg om 'n omvattende oplossing te kan bied. Dit sou 'n winspunt wees as hy in sy vroeë werke reeds meer dikwels erkenning kon gee aan veral die resultate van die histories-kritiese metode, wat 'n belangrike onderdeel van sy benadering is.

Die indruk word geskep dat Childs sy polemië teen die histories-kritiese metode

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

soms dalk 'n stap te ver voer. Dit is veral waar van Childs se vroegste werke. Indien hy geheel en al sonder die metode se resultate kon klaarkom was hierdie kritiek meer aanvaarbaar. Childs maak egter deurgaans van die resultate van die histories-kritiese metode gebruik. In Childs (1992:379) se resente publikasies tref hy die onderskeid tussen kerugmatiese en nie-kerugmatiese vlakke van historiese rekonstruksie. Childs dui aan dat 'n *multi-level* lees van 'n teks soms noodsaaklik is, afhangende van die konteks van die teks. Childs is eerlik in dié publikasie as hy die historiese kritiek erkenning gee vir relevante bydraes.

Childs is dus nie a-histories nie, doodgewoon omdat hy nog in 'n groot mate steun op die resultate van die histories-kritiese metode¹⁷. Dit is ietwat van 'n *contradictio* in sy metode. Die feit dat Childs aanvanklik van 'n a-historiese uitgangspunt uitgaan, maar tog nog histories werk, verdien kritiek. Dit is veral waar van sy eerste publikasies. Childs sien homself as post-krities wat ten volle die histories-kritiese resultate wil benut maar wat ook verder wil gaan.

Dit is my mening dat Childs wat sy metode betref nie 'n bevredigende oplossing bied vir die verhouding Ou en Nuwe Testament nie. In die opsig is die metode wat Childs volg om 'n Bybelse teologie te skryf nie 'n verbetering op ander voorstelle nie. Childs slaag nie daarin om die eie unieke boodskap van die Ou Testament aan die orde te stel nie. Dit is in teenstelling met Childs (1992:13-14) se poging om van tipologie gebruik te maak wat die integriteit van die Ou Testament ten volle erken. Die Ou-Testamentiese gedeeltes wat Childs (1992:452-484) hanteer rondom die verhouding Ou en Nuwe Testament in sy resente en vroeëre werke voldoen nie aan die verwagtinge nie. Hy gee basies in een bladsy sy mening oor die wyse waarop die Ou

¹⁷ In hierdie verband merk McComiskey (1980:88) die volgende op: "The scholar who works with the final form of the Old Testament text is not losing the historical dimension, but is using the historical-critical process to which the finalized form of the canon witnesses".

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B. S. Childs

Testament getuigenis bied ten opsigte van Jesus Christus, terwyl dit die wippunt van sy model rondom die verhouding Ou en Nuwe Testament is. Die belangrike vraag of dit 'n legitieme lees van die Ou Testament is word nie deur hom beantwoord nie.

7.6 'n Beoordeling van die kritiek ten opsigte van die rol wat die Masoretiese teks in die kanoniese benadering van Childs speel

Childs verduur heelwat kritiek vir die feit dat hy die finale vorm van die Masoretiese teks verkies. Om meer spesifiek te wees die Leningrad MS. B 19A teks. In dié verband merk Morgan (1986:87) op dat die keuse van 'n bepaalde teks nie so belangrik is nie. Twee faktore moet egter deur die eksegeet in gedagte gehou word. In die eerste plek sal die keuse afhang van ekstrinsieke faktore in die teks self teenwoordig. In die tweede plek moet die eksegeet daarvan bewus wees dat dieselfde ondersoek in 'n ander kanon, byvoorbeeld die Septuaginta, ander resultate sal oplewer.

Om te suggereer dat een teks in een kanon as normatief beskou moet word, is om die multi-dimensionele aard van die kanon in die gemeenskappe waar hulle funksioneer, te ontken. Dié twee voorwaardes word na my mening nie deur Childs nagekom nie. In gevalle waar die Septuaginta 'n beter lesing as die van die Masoretiese teks bied, word dit deur Childs geïgnoreer. Childs (1979c:105) erken byvoorbeeld dat in die geval van 1 Samuel 1:24 die Qumran en Sepuaginta-tekse 'n beter lesing gee, maar hy volhard nogtans met die Masoretiese teks. 'n Uitsondering is Eksodus 22:4 waar Childs (1974a:444,449) 'n keuse maak ten gunste van die langer Septuaginta en Samaritaanse tekse.

Die multivalente karakter van spesifieke boeke binne dieselfde kanon of in verskillende kanons is 'n belangrike onderwerp vir studie. Die kanoniese benadering

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

is 'n instrument om so 'n studie aan te pak. Childs se motivering ten gunste van die Masoretiese teks is nie bevredigend nie. Childs kan dit nie regverdig om sonder meer die status van voertuig van die kanoniese teks aan die Masoretiese teks toe te ken nie. Ander tekste kan in sekere gevalle beter die kanoniese teks weergee as die Masoretiese teks. Uiteraard het die keuse van die teks ook 'n invloed op die eksegeese. Om hierdie rede oordeel ek die kritiek teen Childs in dié opsig as geregverdig.

7.7 Samevatting

Kritiek het altyd die voordeel dat dit help om 'n benadering in perspektief te stel. Dit het die verdere voordeel dat dit die groei van 'n benadering kan stimuleer. In hierdie verband het ek egter 'n probleem met Childs se hantering van sy kritici. Childs reageer nie bevredigend genoeg op sy kritici nie. Heelwat fundamentele kritiek is al oor die jare teen die benadering van Childs uitgespreek. Dit is veral ook in sy resente werk (1992) duidelik dat hy hom nie veel steur aan sy kritici nie. In hierdie lywige werk, reageer hy net op die kritiek van Walter Brueggemann. Dit word kortliks gedoen wanneer Childs uitwys dat Brueggemann 'n paar belangrike sake nie in ag neem nie.

Op die keper beskou het Brevard Childs 'n reuse bydrae gelewer. Kritiek wat uit verskillende oorde teen hom uitgespreek word doen geensins afbreek aan die reuse bydrae wat deur hom gemaak is nie. Hierdie kritiek teen Childs moet altyd in perspektief gesien word. Die vorige gedeelte was 'n poging van my kant af om juis dit te doen. Die naam Brevard Childs verdien volgens my 'n plek tussen al die groot teoloë van ons tyd. Hierdie lof kan hom toegeswaai word ongeag die kritiek wat hy verdien.

Hoofstuk 7 'n Beoordeling van die reaksie teen B.S. Childs

Is die kanoniese benadering 'n verdere uitbouing en versterking van kontemporêre metodes, of het Childs 'n paradigmaskuif gemaak. Ek probeer hierdie vraag beantwoord in die volgende hoofstuk wanneer ek Childs ook onder andere evalueer.